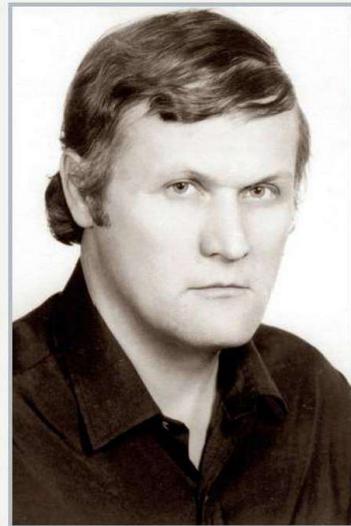

ALEXANDER
KORMOS

POLYFONIA

Táto nesmierne vzácna prvá samostatná básnická zbierka Alexandra Kormoša (1941 – 2020), ikonickej osobnosti slovenského života v Maďarsku, básnika, prekladateľa, pedagóga, hudobníka, novinára a redaktora, vyšla pred štyridsiatimi rokmi a obsahuje pôvodné slovenské a maďarské básne, ako aj preklady autora. V poézii A. Kormoša je národnostný aspekt jeho odkazu vsadený do širšieho historicko-spoločenského kontextu, vo svojej poézii chápe a poníma svet v širokých súvislostiach.

Rodák zo Santova (Pilisszántó) Alexander Kormoš po maturite v budapeštianskom slovenskom učiteľskom ústave získal diplom stredoškolského profesora slovenčiny a ruštiny na univerzite ELTE v Budapešti. Pracoval v aparáte Zväzu demokratických Slovákov v Maďarsku, v redakcii Ľudových novín, v budapeštianskej a békeščabianskej slovenskej škole, vo Vydavateľstve učebníc a vo Vydavateľstve Etnikum. Bol spoluautorom viacerých antológií, šéfredaktorom literárneho a kultúrno-spoločenského štvrtročníka SME a vydal deväť samostatných publikácií.

Publikáciu z roku 1981
po štyridsiatich rokoch znova vydala

Nezisková verejnoprospešná spoločnosť
s ručením obmedzeným pre služby
a zužitkovanie nehnuteľnosti
SlovakUm, obchodná spoločnosť
Celoštátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku.

Za vydanie zodpovedá
konateľ spoločnosti SlovakUm
Imrich Fuhl

Dotlač antológie podporil:

0733/HU/2021

ISBN 963 17 5718 8

2021

Alexander Kormos

Polyfónia

(Básne)

Vydavateľstvo učebníc, Budapešť, 1981
Tankönyvkiadó, Budapest, 1981

Publikácia Demokratického Zväzu Slovákov v Maďarsku

Redaktorka:
Anna Gyivicsanová

Ilustroval a obálku navrhol:
Endre Lukoviczki

© Alexander Kormos, 1981

ISBN 963 17 5718 8

Privalený

Kedy

kedy
sa vykľuje
vtáčik
z tvrdej škrupiny
osudu
kedy otvorí zobáčik
v žeravom
hniezde duše už operený
kedy zatrepe
krídlami na oblok
Venuše
st'a Orol ostrieľaný
kedyže
a či zostane naveky
vo mne
skrepenený

Pravda nespi!

túžba kvíli
z čiernej mrákavy
rúti sa do snehu
krvavý dážď

v zradnej chvíli
vraždy sa páchali
za živú obmenu
spolu a zvlášť

zlostné blesky
plenia oblohu
trhajú oblaky
desivý stan

pravda ty nespi
súd' tú potvoru
vezmi už opraty
na nohy vstaň

Malí králi

spriahli sa
kuľhavá moc
a čaptavá lož
stali sa barlami
jedna druhej

a teraz hrotom
svojich bariel
mocne džugajú
zjašene šliapanú
opľutú pravdu

Veľká noc

pučali stromy kvitli čerešne
všetko sa životom chvelo
škodoradostný vietor zlovestne
mrakom ti zachmúril čelo

usmiate lúče stratili vôľu
sťa keď ťa voľačo mrzí
zahrmel plameň čierneho bôľu
oblohe padali slzy

na Veľký piatok spŕchli lupene
spasiteľ nesmel z hrobu
ovisli tenké vetvy zhubene
drsne zbavené plodu

Pretrhni uzdu!

drž koňa
na krátkej uzde
snáď ešte
nie je tak pozde

vždy som ho
na krátkej držal
hoci z úst
oheň mu sršal

ohnisko
spásy i skazy
pút' čo si
cez muky razí

*

uzda sa trhá
zubadlo v krvi
cesta je dlhá
čel'ustedrví

pretrhni uzdu
zubadlo vyplťuj
na besnú jazdu
smelo sa richtuj

koniček bystrý
koniček vraný
krídla si vystrí
nerátaj rany

*

Zalet' kamsi
na kraj sveta
kde si hovie
pravda svätá

kde ma čaká
číra krása
teba zase
večná spása

kdesi ponad
šírym morom
zvieme že sme
jedným tvorom

Pochovávať – sadit?

zabitý
ale nezomretý
jednako
zaživa pochovaný
pokojne
vystúpim pozvať na poldeci
splašených
nech si spláchnu výčitky
svedomia
pochovávať pravdu
to znamená
sadit'

Korunovanie

nekorunovaní králi
pod klenbami katedrály
za koruny v rade stáli

Privalený

prekotila sa
fúra snov
kolesá trčia
do neba
vzpiera sa
cintľavá pravda
márne sa
pokúša pomôct'

po ceste frndžia
vozidlá
s ľahostajnosťou
tam a späť
ten kto spôsobil
nehodu
ďaleko uháňa
voľný

čo bude
ked' sa raz vráti
preveriť
svoje svedomie
pozrieť sa
koho tu nechal
v dočasne
povinnom hrobe

Zachrániť

Vypil som otravu deviatich morí,
víchor ma preháňal mukami sveta,
život môj predsa len za pravdu horí,
kým mi z úst nedoznie posledná veta.

Život je mûdry, hoc logiku zmieta,
lež mimo života nenájdeš pravdy.
Sústavne prináša slnečné letá,
trebárs ti nádeje zimami schradli.

Kdesi vždy spievajú zelené stromy,
niečo sa vždy rodí v objatí hniezda,
voľakde vždy horí tajomná hviezda.

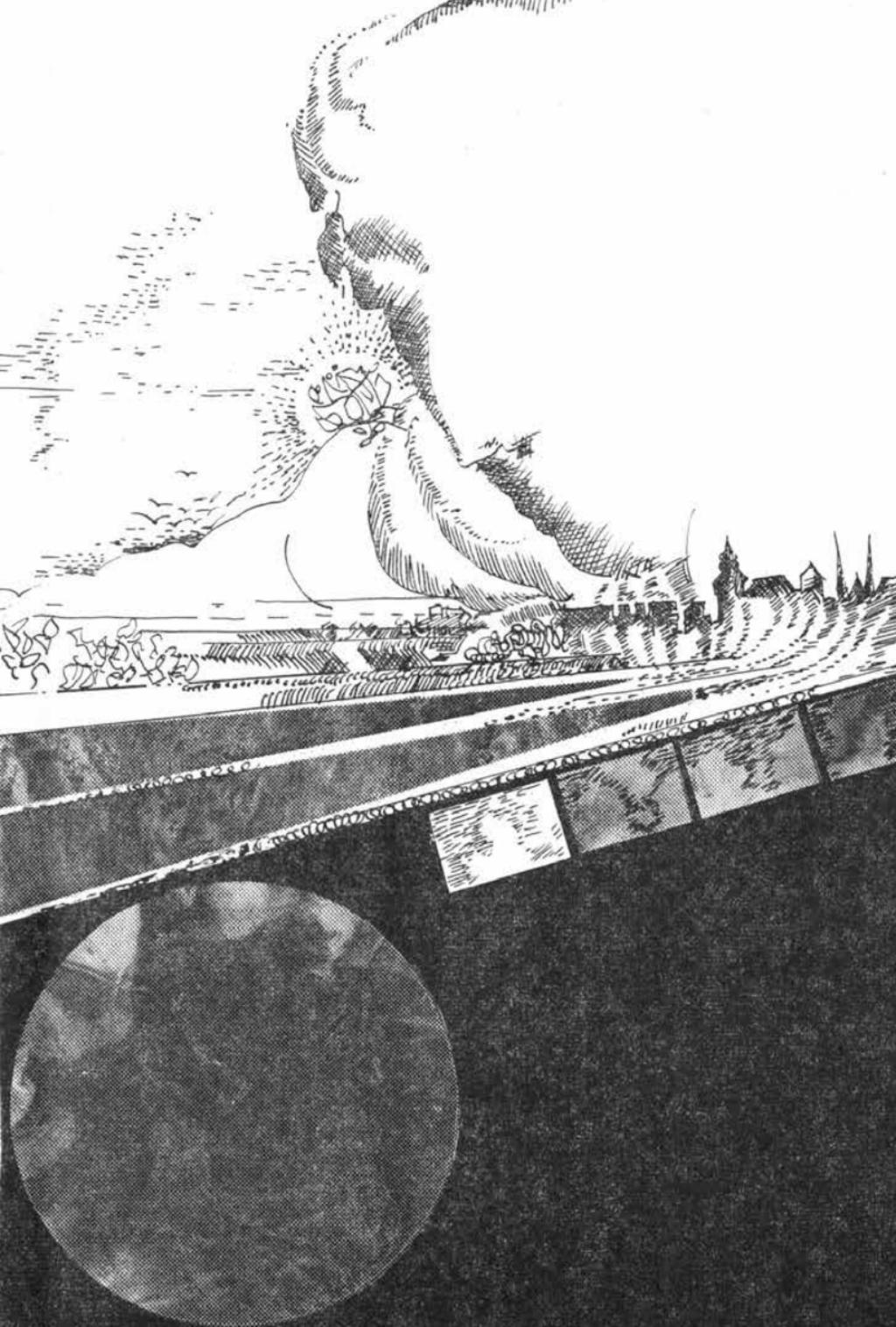
Nech by i plienili jadrové hromy,
niečo sa vykľuje z bahnistej Zeme,
čo môže zachrániť bezradné plemä.

Moje piesne

bizarná kytica
nervových vláken
natrhaných
v krvavom poli
zabitej mladosti

a zviazaných
belasou stužkou
neoblomnej viery
v rozkvet
našich polí

Rovina

Návšteva

Klepoce srdce ako vlak,
akoby hnalo piesty motora.
Krajina beží naopak,
ďaleký obzor trieli dokola.

Nenájdem byľku potechy,
vzrušene jastrím oknom do poľa;
vrany tam majú preteky,
chceli by lapiť nášho sokola...

Zastavili sa kolesá
ocelového kolosa.
V srdci sa pohlo zvedavé ticho.

Prekrásna dvojtvárna Čaba
čakala voľného raba,
čo sa k nej nikdy nesprával licho.

Zatmenie Slnka

Pozdravujem ťa, Rovina,
škovránok Pilíšskych vrchov,
ktorý na teba spomína,
umyty dažďovou sprchou,

ohriatu lúčami Slnka;
stadiáľ, kde spievajú lesy,
v doline potôčik žblnká,
vzývam ťa, Rovina, kde si?

V duši ma voľačo desí:
uteká splašená srnka,
akoby zatmenie Slnka...

Biely deň zablúdil kdesi,
zatíhol škovran zneprady,
žiaru však nikdy nezradí.

Neutajiteľná

Padajú ohnivká ako hviezdy
do hlbokej augustovej noci,
ale reťaz, tá ostáva celá.

Je prísna ako pravda:
čím hlbšie ju zakopávaš,
tým bujnejším výbuchom vzklíci.
Je nestvoriteľná.

Je neskutočne krásna
ako rozprávka: je skutočnosťou
rozprávky a rozprávkou skutočnosti.
Je nezničiteľná.

Je nemilosrdná ako priestor a čas
a milosrdná ako spásu; je nebezpečná
ako život a bezpečná ako smrť.
Je nepochopiteľná.

Je najzriedkavejším stretnutím
súvzťažných duší v magnetickom poli
slobody a nevyhnutnosti.
Je neutajiteľná.

Padajú ohnivká ako hviezdy
do hlbokej augustovej noci,
ale reťaz, tá ostáva celá.

Najvyšší čas

všetko
iba na tom záleží
ako pretrvám
kým ťa nemôžem mať

som veľmi nebezpečný
pre seba...
málokomu sa vyšmykne z rúk
toľko slobody...

čo sa tak ťažko napráva
tento svet
medzi všetkými možnými
najlepší?!

vysúšať krídla
zmoknutým vtákom
už je najvyšší čas
po víchriči sa znova pochlapiť

Naoko šteňa

láska – opitá
z anjelského
kopyta

vír pokušenia
sklamaním
klamaním
otužená
žena

voňavá rosička
z dravého
kalíška
sirota
sirôt

váhavá nožička
pristup mi
život

ako dieťa
v hrsti kvieťa
unesie ňa
ľahučko

zahojí ti
za řadrami
nahryznuté
jablíčko

Jeseň

ľahké a ťažké vozidlá
po ceste naprázdno letiacich nocí
súťažia s prebdeným časom

smelé a bázlivé myšlienky
sa hrnú cez koruny stromoradia
oprchujúcej nádeje

vzrušene čítasť pestré listy
a kým sa prehŕňať medzi spomienkami
šuchorí odkaz leta

Verše z Viharšarku

roky sa kníše
dejiny píše
konček topoľa
pomedzi kríže
stará stodola
škúli do poľa

viera sa valí
z komína tanie
k fatamorgane
poslušne balí
rovina dane
v robotné dlane

*

rovnobežky si
spoločný bod
vynájdu
kde sa zrno sype
do vlečky
z kombajnu

*

iba voda vie
že rovina
nie je rovina
ako i láska
že vernost'
nie je vernost'

k tomuto
poznaniu
obe priviedla
tá istá
sila:
gravitácia!

*

srdce si vylej
na lone milej
roviny
nedaj sa drhnúť
alebo strhnúť
do viny

pravda sa rodí
z krivdy
tak ako predtým
nikdy

to čo prúdi
v žilách ľudí
z elektrickej siete
spája rody
i národy
v rozháranom svete

z krivdy sa rodí
pravda
st'a nový človek
z bahna

uteká cesta
do obce z mesta
z ďaleka
po moste družby
cválajú túžby
človeka

z krivky sa robí
priamka
tak ako na líčku
jamka

Blízki ste mi

Ešte zhrieva prastará krv
snehobiele duše,
z ktorých kvitnú nezábudky,
rozmaríny, ruže.

Ešte zvučí rodná pieseň
v dolinách i v horách,
oživila, keď i často
zmietala sa chorá.

Ešte znejú rodné slová
na tej Dolnej zemi,
tam kde horí vaša viera,
čo tak blízki ste mi.

Ešte bije aj to naše
doráňané srdce,
Judáši a Piláti však
otrčili krpce.

Nové leto

modro-ružovo-belasý horizont
pretína ďaleké topole
čo sa na mňa pozerajú cez májovú kyticu
párnoperistých agátových listov

veža starého čabianskeho mlyna
vyčnieva z ružovej do belasej
ako hlava klauna ktorý spoza
majestátno-komickej masky

s päťcípou hviezdou na čele
pravdu klame do pretvárajúcej sa oblohy...
spoza trikolóru poznania-nádeje-viery
vychádza žeravá bomba nového leta

Príliv a odliv

Sníval som

Sníval som o láske
bez konca, začiatku,
chvíľky som navliekal
na zlatú retiazku.

Chvíľky nevzniknuté
a nezaniknuté,
v zakliatom zámku snov
naveky zamknuté.

K zakliatemu zámku
nekonečná cesta,
vybral som sa po nej
až rýchlosťou svetla.

Reťazôčka zlatá
z ohniviek možnosti,
kedy sa premeníš
v čaro skutočnosti?

Sen

ostal som ti
verný
túžba ma nebolí
vyvlastnil som si ťa
kdesi
v podvedomí

sama si neprišla
privolal ťa
môj sen
dva životy
žiješ
ako moja báseň

jeden žiješ
vo mne
ten druhý
mimo mňa
kedy sa ten jeden
druhému vyrovná

ked' sa raz
vyrovná
ja budem iba sen
so sebou totožný
básnik
a ty báseň

Nádej

polievam suchý kvet
aby mi rozkvital
štepím ovocný strom
ktorý ktos' už vyťal

mŕtvemu dávam liek
aby mi vyzdravel
prikladám na oheň
čo dávno dohorel

nádej moja zlatá
nemyslíš si hádam
že pre sny jalové
si ťa prehajdákam

zlatá nádej moja
skromne z teba žijem
nemyslíš si hádam
že ťa zneužijem

Siroty lásky

túžba cvendží
láska je ďaleko
stojím ja za tebou
za mnou ty
volám ja na teba
voláš ty na mňa
z vražedno hustej
temnoty

voláme obaja
slovami lásky
potme sa nešíri
jasný hlas
nevidieť nepočut'
hluchá tma hustne
darmo čakáme
hlasný jas

stojíme za sebou
ku sebe chrbtom
v široko-ďalekej
blízkosti
väzni to samoty
siroty lásky
obete večnej
úzkosti

Škoda kvitnút'

škoda kvitnút' takej ruži
čo po inej farbe túži

inej farbe inej vôni
iných lúčoch inej tôni

iné žiada pýchou hnaná
ako čím je požehnaná

zasadíš ju do záhradky
plače že má koreň krátky

presadiš ju pod strom prvý
plače že má koreň dlhý

presadiš ju na kraj lesa
plače že jej tieni breza

presadiš ju k bystrej vode
plače že má po slobode

škoda takej ruži kvitnút'
čo si nevie nikde zvyknút'

iné žiada pýchou hnaná
ako čím je požehnaná

Rieš ak vieš

stojí dom
pred ním strom

dobre v ňom dvom
potom trom

zrazu hrom
vrazí doň

pod oknom
života

sirota

všade tma
bezo dna

iba kdesi
v nedozerne

verne sa čosi
mihotá

Pieseň

v ústach slovo nezachvie sa
púčik ruže nezahorí
stále zeleného lesa
koruny sa knišu v mori

chlípni dúšok slanej vody
vnor sa do sna večných stínov
trne bral si ber aj plody
ponor slovo ružu vylov

Jesenná pieseň o jari

každú jeseň
spievam pieseň
o jari
a či to sám slávik spieva
že sa v jeseň rozjarieva
či to znejú tóny lásky
vykúzlené z fujary

rojkovia či kýsi blázni
každú jeseň jarné brázdy
pluhom túžby vybrúsenej
pospevujúc orali

a tá pieseň –
že sa v jeseň
ozimina neseje
že sa láska zaobíde
bez zimy a jesene
že sa v jeseň seje iba
ušľachtilá jarina
akoby sa z polí srdca
zima jeseň
pekne-krásne
stratila

Jarná pieseň

letí koník jazdec spieva
v srdci sa im rozjarieva

lúče kvitnú z každej vetvy
s lupienkami vetrík hrá sa
v stíne spásy medzi kvetmi
krídla roztvára si krása

letí koník jazdec spieva
v srdci sa im rozjarieva

cári jar nad rovinami
nad bralami dolinami
nad večnými hladinami
ako pravda medzi nami

letí koník jazdec spieva
v srdci sa im rozjarieva

slnko skvie sa cez oblaky
luna stráca tienistý dvor
jazdec koník bez opraty
jazdec koník ten istý tvor

koník-jazdec letkom spieva
v srdci sa mu rozjarieva

Lastovičky

iba v júni
som zazrel
prvé lastovičky

často sa pozérám
z opatrnosti
doprava doľava

nesmelo dozadu
smelšie dopredu
často i dole

len hore
na nebo
zriedkakedy

prvé lastovičky
som zazrel
iba v júni

lež kedy
uvidím
dve tvoje oči

musím sa
pozrieť
zavše i na nebo

Skvost

oslepený
jagotom
tvojich očí
vidím aj to
čo ty snáď
nikdy
neuvidíš

viem
šero mojich
lúčov
dokaličených
ťa neoslepí

ale odraz
tvojej žiary
vo mne
ti pomôže
uvidieť
aspoň nachvíľku
všetko

Zrkadlo Slnka

cez slzy
pozerám
do Slnka
čo vidím?
dúhu!

pozri sa
do mňa ty
bohyňa
divokej
krásy!

som iba
zrkadlo
tenké
jednako
je v ňom
všetko!

prečo tak
pália
pre mňa
stvorené
lúče?!

tmavšie
od noci
očká
plamene
Slnka!

Spasiteľka

na stále zelenom strome
života
visí nádej obesená
to je smrť

krvavým nožom
sebaobrany
prerezáť slučku zúfania
to je život

jednosmerné prúdy snov
do mora
bezsených nocí
to je túžba

za čo tu žijeme mrieme
na brehu
bezbrehých túžob
to je krása

smelo do vírov
dravej hlbiny
dobyť hladinu večnosti
to je láska

roztrhať všetky
a zahodiť
i najlesklejšie okovy
to je samota

blažene vláčiť
ťažké
okovy nevyhnutnosti
to je sloboda

More

všetky rieky
sa vlievajú
do srdca

iba radost'
sa obrátila
vo svojom
koryte

srdce však
večným vlnením
pulzuje ďalej

medzi
dnom a nebom
hladinu
si hľadá

to mu luna robí
príliv po nebo
odliv do dna

Srdce

Srdce dnes nepozná priestor,
to už snáď vždy takto bolo,
i keď sa chodilo cestou
pomalým záprahom volov.

Srdce si prekliesni cestu
cez tmavé pralesy k cieľu,
až k tomu svätému miestu,
kde čaká odmena vieru.

Srdce je mohutný motor,
ktorý sa poháňa krvou,
povestnou rýchlosťou svetla.

Tlkot mu nezbrzdí lotor,
trebárs by vzišiel i z pekla,
ty budeš zastávkou prvou.

Odkliať plameň

Smutná si trošičku, kráska,
tebe však svedčí i smútok.
Kiež by ti svedčala láska,
schovaná v hlbokých kútoch.

Nežný a zvedavý útok
pozrel sa do tvojej duše;
Akéže zátišia sú to,
že sa tam nerodia ruže?

Každý má voľačo v duši,
od čoho odvahu stráca,
darmo ho nabáda krása.

Odzbrojme to, čo nás ruší
rozdúchať stlmený plameň
zakliaty do našich ramien.

Čarovná trojica

zhlboka korenia
tri divy stvorenia
prekrásne tri rody
zázračnej prírody

tajomstvo počatia
studnica dojčaťa
pramenná praruža
rozvitá pre muža

koruna stvorenia
z božského koreňa
polotvor – bez ženy
s ňou celok vznešený

hviezdnatý kvet očí
slnečný plod nocí
zušľachtená ruža
spln ženy a muža

zhlboka korenia
tri divy stvorenia
prekrásne tri rody
zázračnej prírody

Slovo a čin

Som a budem

(Blahoslavený,
kto pozná
silu slova
a nezúfa
pre jeho slabosť.)

Nič nemám už,
iba tieto básne.

Tieto básne
a seba samého.

A to je nič.
A to je všetko.

Píšem, teda som.

Bohatší od bohatých,
chudobnejší od chudobných.

Som
Ešte vždy.

A ešte budem.

Písat'.

Aj potom budem.

Najbohatší a najchudobnejší.

Slovo a čin

báseň
sa rodí
vo všedný deň
a to je
veľký sviatok
ked' sa
holé city a myšlienky
oblečú
do sviatočného slova
kým
blesky napäťia
medzi
slovom a skutočnosťou
prudko bijú
do hromozvodu
činov

Ako to vysvetliť?

atmosferické poruchy
znemožnili let
chudobné pero do ruky
a krídla na klinec

na vlnách družby sa hojdá
neprístupná loď
pohla sa macocha-pôda
opatrne chod'

vykúp sa duša vo víne
odkry si rany
aj čo bolo sa pominie
zo sebaobrany

po schodoch stúpam dohora
čo nikdy neboli
zdanlivosť hádžem do mora
no nič ma nebolí

Štvorlístok

iba vtedy zbadám že nad hlavou mi preletujú ročné obdobia ked' si uvedomím	ked' sa nad ránom prebudíš nepozeraj koľko je hodín ale vstaň
že si to vôbec nevšímam ako tých čo sa po štyroch lúčia so starým a vítajú	a daj sa do roboty akoby sa každé ráno začínať Nový rok

Chlieb náš vezdajší

Čo sa to robí s tebou, moja verná družka, čo tŕa tak verne pestujem v sebe od narodenia? Či ti nie je už u mňa dobre, že ma tak stále provokuješ?! Sotva som uvidel tento pre-krásno-márny svet, hned si sa vkradla do mňa bez môjho súhlasu-nesúhlasu. Bolo ti tam sveta žiť, ved si dlho ani len nemrnkla, a teraz sčista-jasna len tak naverimboha začínaš buntošíť! Azda ti len nevadí moje seba- a tebavedomie?!

Darmo podrývaš, škoda pary!

Ešte nechcem nežiť! Ešte mám zdravé nástroje, pomocou ktorých sa prispôsobujem k menlivému svetu, pomocou ktorých sa prispôsobujem aj k sebe aj k tebe. A či sa ti nepáči, že ich nevyužívam na škodu iných? Že si neukrojím viac chleba, ako čo potrebujem? Alebo, že ani toľko nie? Viem, že cez žalúdok si sa mi votrela do života, ale darmo dobiedzaš, darmo sa vyhrážaš! Darmo mi vyčítuješ, že si chamtivo nekmášem takým veľkým rezom, že súčasne s krajcom odkväcene i zo-pár hláv... Ved môj fajnový žalúdok by krvavý chlieb – čo len smidku z neho – beztak ihned vyvrátil! O tom ani nehovoriac, že moje nástroje by nedokázali spolužiť, spoluúčinkovať s bezhlavými. Lebo tŕažko je žiť s ľuďmi hlavatými, ale ešte tŕažsie s bezhlavými! Teda pekne ti vravím, nepodpichuj! Bud rada, že tŕa tak lojálne znášam, spoľahlivo nosím v tieni i svetle môjho života! Áno! Ja teba a nie ty mňa! Nezabudni, teraz som tu pánom ešte ja, a nie ty! Počkaj, ešte máš časú! Tvoja trpežlivosť prinesie ovocie! Ten plod bude tvoj, ved sa ho dočkáš! Môžeš

ho potom zasadíť hlboko do zeme, – odkiaľ som – aby z neho vyrástol život. Krajsí, mohutnejší ako tento. Aby si mala čo podrývať aj potom. Ved' ty nemôžeš nebyť! Keby sa smrteľníci raz dožili tvojej smrti, museli by ťa prežiť! A to by potom už neboli smrteľníci, lež nesmrteľníci! A práve kvôli nim musíš večne žiť!

Smrť smrti žiadajú iba takí smrteľníci, čo sa i života boja. Ved' tí by i prácu radi pochovali!

Najsmelší smrteľníci navzdory všetkému prežijú vlastnú smrť!

Brehy a mosty

ovenčenú slovenčinu
vencom slova činu
pevne miluj ako milú
matku-domovinu

dušu reč a pieseň rodnú
vlieva do nás matka
krajce práva štedro dáva
domovina sladká

navzájom si uznávajme
domoviny reči
presvedčme ho slovom činom
komu sa to prieči

nech nás spojí v pravom boji
práca všemohúca
družba tvorcov budúcnosti
dejinami skrúca

Doba pomôže

smelo napísat' presne seba-nás
stanúc sa verným rytierom
ako sa písal a čítal otčenáš
ako je čierne na bielom

do služby stúpiť naraz a navždy
nedat' sa vetrom zhasínať
vyzývať osud plameňom pravdy
naveky znova začínať

všetko napísat' ohňom do kože
svedomie chrániť v pokoji
váha chvíľka no doba pomôže
pokroku stíhať okovy

Povel doby

to čo doba velí
často spreneverí
pohodlný kŕdeľ vší
to čo oni tratia
drahou krvou platia
pokroku vernejší

Štvorveršie

nie preto sme by sme ľahko žili
lež aby sme boli blažení
by sme pravdou napínali sily
tam kde chýba spásu na Zemi

Pantha rhei

Váha toku – tok Váhu.
Tok brata, tok slávy – tok Bratislavu.
Slovo kovu, kov slova – tok Slovákov.
Tok času – tik-tak: tok.

Obed

Dnes som mal na obed päť kríglov piva
v Moskovskej ulici v pivári Budvar.
Býva tam beseda nesmierne živá
na tému frajerka, hokej i futbal.

Občas sa utrúsi slovo aj o tom,
kto je pán v rodine, kto je šéf v práci,
bránia si názory s posmešným hrotom
najlepšie fialky, najlepší vtáci...

Medzitým dal som si pochúťku zdravú:
tlačenku s cibuľou, s páchnucim syrom;
bohovsky dobre sa sedelo pri tom.

Nedal bych za ten svet takúto stravu,
akú tu nükava pivárom Blava;
môžeš pit', nikdy ťa nezbolí hlava.

(Na pamiatku Ľuda Zelienku – výborného humoristu, ozajstného humanistu, môjho obdivovaného priatela uja z Detvy, od koho som sa naučil v atómovej dobe zo srdca smiať sa, ktorý ma oboznámil s poéziou ľudového humoru a s touto populárnu bratislavskou pivnicou.)

Jazyk

Sotva som otvoril na nebo oči,
už som mal v ústach slovenský jazyk.
Ked' som sa začal po Zemi plazit',
ešte som nevedel, prečo sa točí.

Poznal som dvor a poznal som pažit'
od nových vecí som nedostal z očí;
poznal som tajomstvá dedinských nocí,
začal som prísne po kráse bažit'.

Po kráse pravdy, po pravde krásy,
smrť sa mi hrozí od mala za to,
zo žíľ mi stáča, vymáha zlato.

Jednako strastne obchádzam frázy,
poslúcham pravdu slovenskej reči,
ktorá ma chráni, živí i lieči.

Topol'

Pod nebom belasým v údolí
vyrástol bujarý topol'.
Z vápenných pecí sa kúdolí,
na listy sadá mu popol.

Raz ho však vyťali, spálili,
vykvitla žeravá ruža;
získali chlebíček spanilý:
bielunké vápno jak duša.

V hústinách čistili dúbravy,
pálili krpaté chrastie,
všetko čo zbytočne rastie.

Ale ten topol' ked' zrúbali,
želajúc väčší kus chleba,
stratili z modrosti neba.

Dvojica dvojíc

Človek je vlastne čarovná dvojica,
splynutý život ženy a muža;
človek je rodič – potomok rodiča,
zjarmená krv a slobodná duša.

Človek je Nemaďar alebo Maďar,
človek je ľudstvo – černoch či beloch,
ktorý sa v zrkadle prírody zbadal,
sotva sa zjavil na večných brehoch.

Človek to spoznal, už nie je opica;
v osudnom hniezde jadrových hromov
máme len jeden jediný domov.

Človek a domov je divná dvojica,
splynuté bytie hmoty a ducha,
odkedy srdce na Zemi búcha.

Stromy

každý strom raz vietor vyvalí
ak ho sekera nevyrúbe
nový porast je však primalý
krotiť víchrice samoľúbe

a keď blesky kmášu koruny
do tla zhoria bunky zelene
holé kmene trčia do luny
rozplašia sa vtáky jelene

sú i stromy stále zelené
vetromaly či hromozvody
rastú do neba ani z vody

zázrak majú v každom semene
túlia zverinu nezištné
kým ich sekera nevytne

Čas

Keby sa v mestil do dňa celý týždeň,
snáď by som všetko stihol porobiť,
na čo ma núti každodenná trýzeň;
storaká kliatba slepej poroby.

Tí, čo mi kradnú drahé dni a noci,
mali by aspoň tristo rokov žiť,
aby si podľa spravodlivej moci
obdobie trestu stihli dokončiť.

Vráťte mi krásne, ukradnuté roky,
mám na ne právo, väčšie ako vy;
berete si právom moje okovy.

Nie som fešáčik ultramodrooký,
som iba skromný väzeň slobody.
„Plamene pravdy“ hádžem do vody...

Naraz

Niečo sa začalo.
Niečo sa skončilo.
Stalo sa to naraz.

To čo sa začalo,
chcelo, aby sa neskončilo
to čo sa skončilo.

To čo sa skončilo,
chcelo, aby sa nezačalo
to čo sa začalo.

Voľakto voľačo dostał.
Voľakto voľačo stratil.
Stalo sa to naraz.

Rozvraveli sa nemí.
Rečníci nenájdú slová.
Je taká radosť, čo bolí.

Niečo sa začalo.
Niečo sa skončilo.
Stalo sa to naraz.

Polyfónia

Prekrásne horí plameň jazyka,
vo vatre ducha praskajú slová,
zhrievaj nám srdce, divná muzika,
prastaromúdra – naveky nová!

Nijaký Bábel! – Polyfónia!
By sa reč každá v súlade skvela,
korme sa pravde, aby trónila:
„Vatra je jedna – plameňov veľa!“

Vo vetre krotkom vatra zbujarie,
víchor by ju však utíšil do tla;
spadla by z trónu žiarivá modla.

Dožičme s vatrou spievať fujare,
muzika, hrej-hraj v slovenskej reči,
ako sa členom orchestra svedčí!

Básne pre deti

Bezo snehu

Červenkastú
máme strechu
v lete – v zime
bezo snehu.
I ked' padá,
hned' sa stratí
na dvore i
na úvrati.

Sánkovačka,
lyžovačka
vychádzajú
z módy,
nadarmo sa
naša babka
za sniežikom
modlí.

Napadlo raz
trochu v noci,
ostalo nám
z neho čosi
na jedného
snehuliaka;

ale kým sa
dohotovil,
bola z neho
iba mláka.

Líška a kohút

Letí líška
cez ploty,
čo má v ceste,
preskočí.
To som ešte
nevidel:
letieť líšku
bez krídel!
Letí celá
pohnutá,
v zuboch drží
kohúta!

On sa zmieta,
krídlom plieska,
kotkodáka
stará sliepka.
Tri kurčatá,
štyri kury
poškrtené
pohynuli.
Kohút sa však
ešte myká,
trepe krídlom
protivníka.

Aj by zmizla
kmotra-líška,
keby zrazu
spoza kríčka
nevyskočil
milý Bodrík,
čo ju chvatal,
zvalil pod krík,
roztrhal jej
kožuch celý
tak ako to
sliepky chceli.

Leží kohút
ranený,
rozprestretý
na zemi.
Vyšli kury
von z kúta
potešovať
kohúta:
„Kto sa v boji
nebojí,
všetko sa mu
zahojí!“

Dyne

V dolnozemskej
dedine
ujali sa
dve dyne.

Drobulinké
semienka
zasadila
Helenka.

Dyne pekne
narástli
obe mali
naraz tri.

Tri dyne a
tri dyne
Helka k sebe
privinie.

Potom plná
radosti
celú školu
pohostí.

Hlúpy, kto ťa kúpi!

Včera bude nedea,
zajtra bola streda.
Keby som len vedela,
kde ma bude treba.

Pozajtra je pondelok,
dneska bude štvrtok.
Zdedila som pozemok,
ale nemá žltok.

Večer bude utorok,
potom zase piatok,
vlani bude tento rok,
predvlani je sviatok.

Zajtra bola sobota
celý boží týždeň,
čakaj na mňa, robota,
včera večer prídem.

Podme dcérka, na jarmok,
chodia tade hlúpi,
predáme ťa zadarmo
tomu kto ťa kúpi.

Uspávanka

Vánok veje,
lúka vzdychá,
strom sa chveje,
noc je tichá.

Pradie vôňa
pomalinky,
vo sne zvonia
konvalinky.

Zaspal vánok,
strom i lúka,
sladký spánok
sám sa núka.

Hviezda horí,
hned' sa stratí,
spi, môj chorý
synček zlatý.

Nové ráno

Nočná obloha
stráca odnova
zorničku;
hviezda si pozerá
v zrkadle jazera
tváričku.

Brieždi sa,
lúči sa noc,
hviezdy sa zberajú späť.
Zora ked' ich zočí,
zažmúria oči,
prestanú trblietať.

Sotva sa zazorí,
zahoria obzory,
vychádza slnce zas.
Otvára bránu
novému ránu,
volá ho: už je čas!

Dom a strom

Spúšťa sa na domy, hľa,
huňatá, šedivá hmla.

Tri stromy vo dvore domku
klonia sa do okien zvonku.

Šmátrajú voľačo v hmle,
bez čoho bolo by zle.

Z oblohy jediná hviezda
pozerá, čo sa im nezdá.

Na ráno splašený dom
vidí len jediný strom.

Húsatká

Slniečko zvysoka
nazerá,
čo je to na brehu
jazera.

Žltučké húsatká
maličké
pasú sa v zelenej
trávičke.

Slniečko za hory
zapadá,
vychádza hviezdička
strapatá.

Vlásky jej mesiačik
pohladká,
pastierik zaháňa
húsatká.

Vianočný darček

Vyletela hviezda
z nebeského hniezda.
Po oblohe pláva
trblietavá sláva.

Divná bola tá noc,
jedna z nocí Vianoc.
Prebudené tváre
zajasali v žiare.

Nebola to hviezda
z nebeského hniezda,
lež to bola matka
novorodeniatka.

Nebola to hviezda
z nebeského hniezda,
lež to bolo diet'a,
decembrové kvieťa.

Fialôčka, fiala

Pod korunou topoľa
vedie cesta do poľa.

Vedľa cesty pri jarku
Ferko trhá fialku.

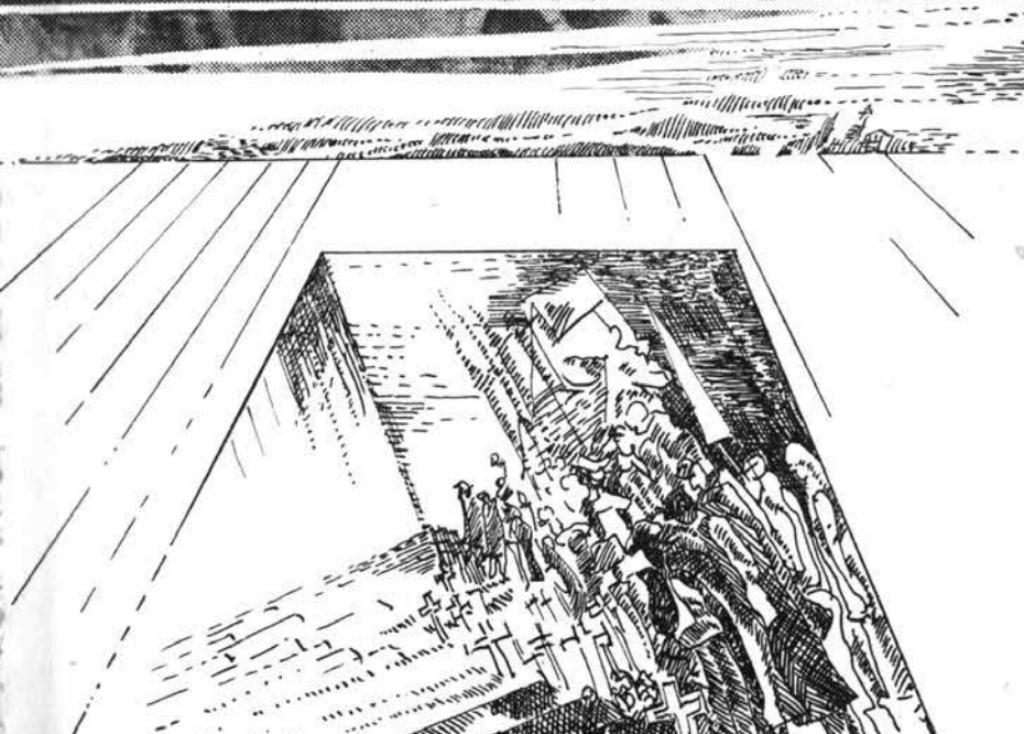
Má už kytku maličkú,
poteší ňou mamičku.

Fialôčka, fiala,
prečože si lilavá?

Preto som ja lilavá,
lebo som ja fiala.

Rozkvitla si na Deň žien,
mamičke ťa zanesiem.

Preklady

ÁRPÁD TÓTH

Pozri na nás, Endre Ady!

Život sa skončil a prestal i Boj, –
očúvaš ešte nemé, pusté sady?
Ty, ktorý Vz dorom a Pýchou si bol,
vidíš nás ešte, víťaz Endre Ady?

Hodný je ešte tvojho pohľadu
osud náš chvastavý, maďarský nezdar?
Vo zvyšku vlasti, v šatách bez ladu
na nás sa už i boh pozerať prestal!

Čo sme ťa obstáli naposledy,
s kajúcim plačom dnes už vyznávame:
Nie ty si ležal tam mŕtvy vtedy,
náš bol ten strašný pád, to my sme v jame.

Iba v čas besu vstat' sa podarí
v podzemí Skýtov, mohyle života,
tam sa žerieme, zbití Maďari,
kostra kostru a sirotu sirota.

Mesiáš-Maďar, ó, Endre Ady!
Zmiluj sa, odstraš ťažký sen umrlca!
Lazarské srdcia žili by rady,
ožív nás piesňou, šlohnutou zo slnca!

Ak si nás rád mal, lásku si zameň
na jasnú hviezdu, ožiar hrob náš celý,
ukáž nám cestu, Vznešený plameň,
na čele mŕtvych, čo by ožiť chceli!

Výzva k našim básnikom

1.

Chopže sa Druh môj
širokých dimenzií svojho rodného kraja
slnečných spomienok z nášho juhu
(hľadaj seba v tých spomienkach)
predri sa k vôli nášho národa
zo slnečno-jasných stien našich rovín
šláger našich dedín ešte nie je napísaný
spievaj teda so mnou Druh môj
zvučnejšou intonáciou
vo väčšom priestore
prijmem ja tvoj terc
alebo sa chopím terca pri tebe ja

2.

Ked' svoj šláger píšeš
nezabudni Druh môj
že odtiaľ z juhu pochádza tvoja pamiatka
i tvoje srdce
nezabudni
že odtiaľ pochádza tvoje šťastie
i tvoja pokornosť k reči materinskej
tam pramení tvoja pieseň
tam sú plodné lány tvoje
stacial' ťa chráni matka
spomienkami

3.

Obráťže Druh môj svoj básnický pohľad
na naše dediny
uchovaj ich v svojej materinskej reči
i piesni
čo je s duchom doby skovaná

MARKO DEKIĆ

Večné spomínanie...

(*Tichomírovi*)

Ved' my sme sa už od pradávna
Dobre poznali.
Nosieval si v sebe
Nezaspievané melódie,
Nevyslovené slová
A ľarchu nenapísaných myšlienok.
Ved' my sme sa už od pradávna
dobre poznali.

Santovo, hody
Tamburisti,
Vo dne, v noci trvajúce tancovačky
U Groša na rohu;
Tulikanie Vraňanky
Na dvore milovaného starého otca
Naproti tety Julky
V Prnjavore.
Ved' my sme sa už od pradávna
dobre poznali.

Túžobne si spomínaval
Nezbedných chasníkov z dediny;
Čedomíra, Stipana, Živku,
Rodoljuba, Iva, Mirka.

A keď sa strhla veselá nálada
U môjho uja Steva – sekundáša,
Po zelenej tráve
Zavše vzplanulo kolo
Pretkané tvojím prepletaním.
Ved' my sme sa už od pradávna
Dobre poznali.

Ujúkanie svadobníkov
A dievčenský piskot
Ako dieťa som ešte nemohol pochopíť.
S veľkým pôžitkom
S nevysloviteľným rojčením som sa rozplýval
V objatí mládencov a dievčat
Rozochvený,
Kým pištole, tieto sviatočné sláviky
s rachotom spievali...
Ved' my sme sa už od pradávna
Dobre poznali.

S akýmsi neopísateľným
Radostným vzrušením
Dozrievala vo mne
Predtucha toho divného chvenia,
Čo sa čoraz prudšie ozývalo
Z doškrabaných tambúr
A zodratých husieľ
Dobromyseľných dedinských hudobníkov;
Primáša – Rokuša,
Čaticu, Šiškovica,
Harmonikáša Galica,
Slováka Dubena,

Basistov – Ľuboša i Bacu,
Basprimáša Čulica,
Milovana i Stevana
A ostatných tamburistov.
Ved' my sme sa už od pradávna
Dobre poznali.

Pri každom stretnutí
Zahrkútali v nás
Nespočetné ľudové
Báčskej roviny.
Každučký pohyb,
Každučký záchvev
Nám pripomínal kvílenie
Jančicovych, Ardajovych
A Marjanovych gájd.
Ved' my sme sa už od pradávna
Dobre poznali.

GYULA URBÁN

Na pamiatku Tichomíra Vujičića

Kentaurov a faunov
rozprávka zoberie späť.
Ich kostru nehľadaj
v zemi,
v múzeách!

* * *

Rukavice šmátrajú v popoli.
Jeho kľúče sa dostanú do inventára.
Ale nič si nevedia počať
so zvončekom, čo sa odtrhol z jeho
klaunskej čiapky,
so zlomkami melódií
a s jeho úsmevom.

* *

Z jeho vápnom obliatych hudobných
nástrojov
sa kúdolí dym a sadza.
Zaschli skvelé ústa z úst
jeho pomaly praskajúcich píšťal.

*

Púštny vietor
sa prehrňa
v ohorených cestovných poriadkoch.

MIHÁLY FILADELF

Pátram po dvore slov

pátram po dvore slov
a jak ticho v našom včelíne
v hlbine slov spočíva túžba
ked' sa rozvráva duša
táto záhada

pátram po dvore slov
po tajomstve čo ma zotročilo
čo je v hlbine slov
škrtí ma otázka
a darmo pátram po dvore slov
z oblohy visia sily
škrtí mi hrdlo starodávna pieseň
akoby som ju aj teraz počul
piskot valašiek zavýjanie vlkov
tichučký šum borov

zatvorená salašská vegetácia ma hodila ľudia medzi vás
skúmam čo je v hlbine slov
ako môj prvý predok
čo kdesi na plti zabudol svoj jazyk
kým mu zhubný víchor doprázdna vyfúkal kožuch

„zato i ja som Maďar všakže...“
ozýva sa od humna môj zádumčivý hlas
kde mamka slovenské piesne spievala

melódiu – sadnutú krv Tranoscia
poznám aj teraz
pátram po dvore slov
ako studňa hlbokých
to prvé slovo čo ma pozdvihlo
to jediné kým nenájdem
čo raz každý pochopí
zatiaľ týmto kamienkom
v mojich ústach popukaných
hoci oblakom spievam iba
pátram po dvore slov

Áchim

do strojne znelky sa nevmestiš
si neskrotiteľný
pre mňa znamenáš Hnev a Zúrivosť
ktorý si kopol do hodvábneho zadku
panskej hávede
a s vycereným srdcom si sa obrátil
proti chytnej a pokryteckej moci

či si mal rád pekné kone
a dobré víno! a kým zdesení
kričali o bakchanáliach
za klenbami tvojho múdreho čela
sa vykreslila belasá silueta
lepšieho sveta
a nabádal si Jana a Paľa
nech sa dvihajú k plnej ľudskosti

bol si konček piky
a päst' chudobných
ľudový tribún
a kým z úst ladných rečníkov
prskali slintavé sľuby

dupnúl si nohou ako výkričník
do spiaceho prachu Nižiny
a na jagavých chodbách parlamentu
stílpy o tebe šepkali
a dnes aj tá slepá guľka
nás dvojnásobne bolí

FERENC BARANYI

„Csűrdöngölő” z Csévharasztu

Raz doprava, raz doľava, hujujujujuj, nerozbije sa ti hlava, hoppodáre hop hop hop,

do smrti máš pracovisko, hujujujujuj, ak si predáš stanovisko, hoppodáre hop hop hop,

kúp si čest' a predaj vieru, hujujujujuj, i tým brániš hradby mieru, hoppodáre hop hop hop,

železná päť robotníka, hujujujujuj, už aj tá sa ľakťom tíska, hoppodáre hop hop hop,

ak nie sme tu silná bašta, buďme aspoň škára, tamtomu sa tlieskavallo – na toto sa máva.

Hujujujujuj!

Každý nový buržuj líška sa nám až po hrob – hoppodáre hop hop hop!

Čo bude?

Čo bude z lásky, keď sa zrúti
viera vo večnosť bytia ľudí
a vysvitne, že večné čosi
je iba rozmar letných nocí?

Ked' sa stelesní obraz mamu
a obvinenie sebaklamu
samo osloboďí, ba vzbudí –
vtedy čo bude z lásky ľudí?

Ancikrist

Odomňa už nezoberú
vz dorovitý pokoj pohybu,
ním som zrobil slastnú galibu:
vedome som prijal Evu.
Nebolo to pokušenie,
čo nás k tomu hriechu zvábilo,
lenže v božskom raji spanilom
na smrť zhorkla sladkosť liene.

Ani to mi nezoberú,
že ma nenapadne kajat' sa,
že ak treba zabiť šplavca
– Áabela, nuž na môj veru,
znova zmámim ho a pečať
Kainovskú ako večný rad
nosiť budem hrdo, bez výhrad:
väčší hriech je pre mňa kľáčať.

Toho sa tiež nedožijú,
že by ma buriča-lotiska
na kríži, naľavo od Krista
zreli modlit', skloniac šiju.
Za spásu sa šplhún klania!
Namiesto modlitby zahreším,
opľujem smútočný krepdešín
– podľa svojho povolania.

Fekete csillagok

Fekete csillagok

fényes virágok
illata
nem ragyog
letűnt világok
csillaga
nem vagyok

jövő világok
sugara
lehetnék
ebben a világban
égni
szeretnék

fényes virágok
illata
nem ragyog
szirmukat bontják
fekete
csillagok

Egyedül maradtam

Egyedül maradtam
Falakat döngetni
Egyedül maradtam
Hegyet hengergetni
Egyedül maradtam

De sokan maradtak
Magukat szeretni
Kiknek igen sürgős
Engem eltemetni
De sokan maradtak

Csokonaira

Emberi elme, te isteni szikra,
tartsad szemmel a fénysugarat;
hogyha az éj dül fényt kitaszítva,
szikrát szórjon a szembogarad.

A tenger

egyszerre érintkezel
a boldog lubickolók
 minden pórusával
 te abszolút simogatás

színjátszó tenger-szemed nem nézi
 kit ringatnak roppant hullámkaraid
 tenger gyöngédséged egyformán mindenkié

csillogó hűs rengeteg habkezed
 mindenható simogatásától
 megszelídül a legvadabb
 vértűz kínzó lobogása

méliséges öledbe zárod jóságos-boldogan
 a boldogtalant is aki szárazföldön
 igazi ölelést még álmában sem talál

azúrkék tükrödben
 arany-sugár-özön-haját
 ragyogtatva
 fésülködik a nap

smaragdzöld tükrödben
 ezüst-sugár loboncukat
 merengve kócolgatják a csillagok

kalapjának ezüstös karimáját
ujjongva megemeli a hold
s tükrödbe kacsintva csettint egy nagyot
közben hatalmas dagály-apály melleid
boldogan zihálnak

apokaliptikus vihar-tükrödben
öklendezve fuldokolnak
a nap a hold a csillagok
s teremtés előtti Góliát-sötétségeddel
Dávidként viaskodik egy boldog reménysugár

Most már nem lehet

Most már nem lehet
Nem élni
Meg már nem halhatok
Reménytelenben
Remélni
Megtanítottatok

Fekete nappalok
Fekete éjszakák
Fekete fény
Fekete hajnalok
Feketeség
Fekete angyalok
Fekete vérdalok
Fekete vég

Most már nem lehet
Nem élni
Meg már nem halhatok
Reménytelenben
Remélni
Megtanítottatok

Életben marad

Életben marad az emberség
Túléli sírásóit
Hűtlen barát és hű ellenség
Hiába áskálódik

Életben marad a becsület
Túléli sírásóit
Hasztalan várja feszület
Korunk új megváltóit

Életben marad az igazság
Túléli sírásóit
Temesse kéjjel a pimaszság
Hullátlan koporsóit

Jogerős szemfedő

Szívünk csatatór
Nászunk temető
Öleli halálát
Két volt szerető

Sírásó szemeden
Villog a szerelem
Ravatal-fénye
Családi-ház-tető
Jogerős szemfedő
Birtok-reménye

Szívünk csatatór
Nászunk temető
Öleli halálát
Két volt szerető

A kispolgárokhoz

Válunk.
Melyikünknek
szurkoltok?
? ? ?
Házas magatoknak.
EZ A TI HIBÁTOK!

Híven szolgáljátok
vészesen relatív
önző igazságok
s elemi erővel
újratermelitek
a boldogtalanságot.

Bővítve!

Véletlen

az összefüggések láncait
hurcoló ordas tények
a törvény szigorától
veszettül csaholnak
a bosszantó véletlen körül

Gyümölcsfa

érik
a gyümölcs
a fán
sziszeg a
törpe
csalán
almafa almát
családfa
bölcsoť
keresztfá
költőt
érik a
gyümölcs
a fán
lesz aki
leszedi tán

Melyik melyik?!

vérszomjas
légkörben
dúló
gyilkos
viták után
még él
a bűnös
él
az áldozat
de meddig?
és melyik melyik?!

Ingó-bingó

Ingó-bingó zöld fűszál

Ingó-bingó életem

Ingó-bingó szabadság

Ingó-bingó szerelem

Ingó-bingó zöld fűszál

Ingó-bingó gyermekem

Ingó-bingó szabadság

Ingó-bingó szerelem

Rondó

róla szól a régi bordal
aki otthon sose lakott
s szíven ütött koldusbottal
csukott ajtót ablakot

ahol kárognak a varjak
oda sátort minek verjek

lelkem drága szívem olcsó
kongó sírban ring a bölcső
síri bölcső reményt ringat
megálmodni koldus rangot

ahol kárognak a varjak
oda sátort minek verjek

róla szól a régi bordal
aki otthon sose lakott
s szíven ütött koldusbottal
csukott ajtót ablakot

Bolygó fény

Földön innen

a földöntúli létből
az embernek
csak a szerelem
adatott meg
de ez földön innen
többet ér
az egész túlvilágnál

Bolygó fény

élettelen élet
kegyetlen kímélet
gazdátlan gazdádat
lázadó szolgádat
naptól is kíméled

csillagos élet
törvények között
bolygó fényed
gyakran törvény-
telenül méred

de te ne csüggédj
rengő lélek
sebesült kedved
tárd ki a szélnek
rázd le magadról
látszat-lényed
lépj ki magadból
s igazi fényed
mutasd a napnak
ez a lényeg

magam magamnak
kereslek téged
hengergetem a
sötétséget
magamba rejtem
meglelt fényed
úgy leszekőrző
menedéked

Fogjunk össze

fogjunk össze magányosak
mert mi tudjuk a legjobban
a szerelmet és az igazságot
és legyünk boldogok is
ne csak szabadok

Lombtalanul

imbolygó fákon
sejtelem
lázas nyakamba
dara hull
őzike-szándék
köddé alakul

toboz didereg
makkos avaron
hallgatag
fölveri csöndjét
csitri
cinege-patak

csokorba tépett
lombtalan ágon
rügyfakasztó
kedvű számon
reszket csalóka
hópihe-álom

Az elmaradt mosoly

(Egy fényképre)

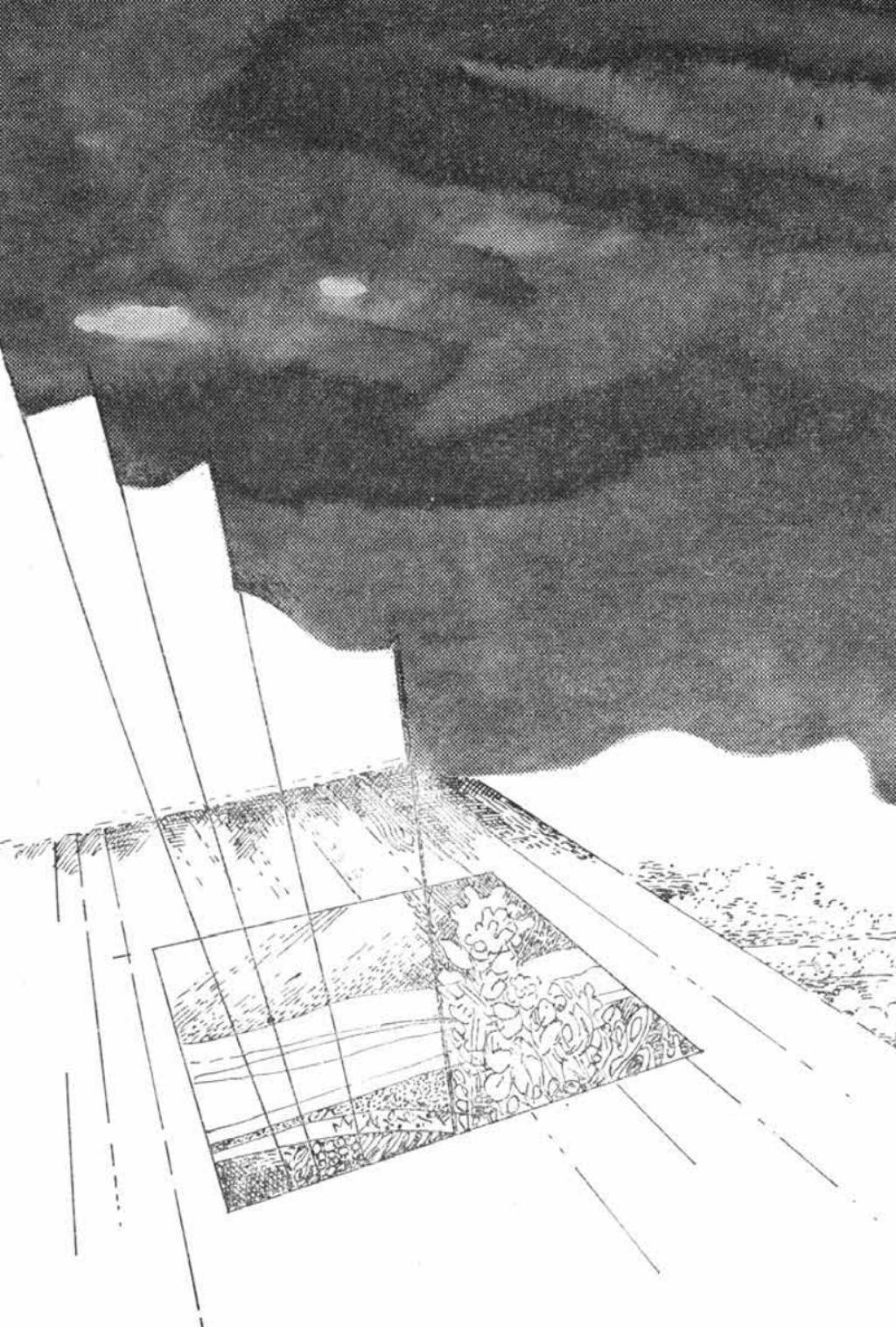
Komoly gyerekszemmel
Bűvölted a lencsét
Vártam mosolyodat
Mint pazar szerencsét

De a drága mosoly
Akkor nem jelent meg
Lelkedben vívódott
A nő meg a gyermek

Mosolytalan arcod
Elvittem magammal
S felderült szívemben
Száz mosolygó hajnal

Elmaradt mosolyod
Többet mondott nekem
Mint a mosolyodban
Szendergő szerelem

Kékké magasodni

Ha rab az igazság

Mit ér a feszület
Mit ér a becsület
Ha szabad a gazzság
Mit ér a megváltás
Pusztába kiáltás
Ha rab az igazság

Paraziták

agyvelőt esznek
vért isznak
bitorolt álmon
elhíznak

igazak vesztén
nyargalnak
lopott eszmén
szárnyalnak

idegen tollban
pompáznak
tört reménnyel
labdáznak

szembe konkolyt
hintenek
senkikből lett
mindenek

ranglétrékon
mászkálnak
agyban szívben
vájkálnak

Van aki megvéd

(avagy tisztelet a kivételnek)

saját fajtám
nevet rajtam
hogyha ajkam
anyanyelven sóhajt
kérdik nyersen
hogy van merszem
szlovák versben
ostorozni sok bajt

szólj most nyelvem
magyar nyelven
s add vissza a leckét
talán akad egy-két
magyar aki megvéd
kinek nem csak saját nyelve
hanem mások anyanyelве
is oltári szentség

Kékké magasodni

könnyű
felfele
nőni a szélben
virágba borulni
okosan-szépen
rügyezni
hittel
szakadék-szélen
ha már a lábunk
régen
gyökeret vert
a létfen

dolgos
tenyerünkben
szabadság fészkel
virágzó szívünk
harcok trónja
lombos reményünk
igazság óvja

de mi az igazság?
hatalom?
s mi a hatalom?
igazság?

s a gubancokat
ki bogozza ki tudatunkból
s mélyen alóla?!

nem!
ha csírájában
hal meg a virág
meg nem érheti
gyökere-korát
sem!

Szóljatok hát!

hozzátok kiáltok
ti megváltásra érett
e drága
világra
száműzöttként tévedt
névtelen virágok
szóljatok hát!

sólyom-röptű árva
sas-szemű
galambok
hozzátok kiáltok
kik meg nem riadtok
cikázó szelektől
szóljatok hát!

kik nem tülekedtek
morzsák záporánál
hisz magatok süttök
igazság tüzében
nap-éj kemencében
parázsló szavakkal
szóljatok hát!

igen ritkán szóló
tűz-galamb-virágok
akik bízva-bíztok
szavak visszhangjában
tömegben pusztában
hozzátok kiáltok
szóljatok hát!

Ady-Hajó

nem merülhet el a Hajó
vitorlája bármi tépett
tetre szökken fel a haló
befogni a szájas léket
biztatni a legénységet
nem merülhet el a Hajó

vajon hová mennél innen
rajta van a Hajón minden
rajta harrok hittel égnek
lángjai a Messzeségnak

nem merülhet el a Hajó
bármi gyilkos vihar gerjed
tetre szökken fel a haló
mind aki még tenni merhet
menteni a drága terhet
nem merülhet el a Hajó

sziklák közt is egyre halad
viharban is Hajó marad
tetre szökken fel a haló
nem merülhet el a Hajó

Cél

Tavaszi bokraim közt
alig nyílt egy-két virág,
nyaratlan várom az őszt
s nyílnak a begóniák.

Lesben áll régen a tél
maradék életemre,
közeleg felém a cél,
bevárom énekelve.

Felszabadulás

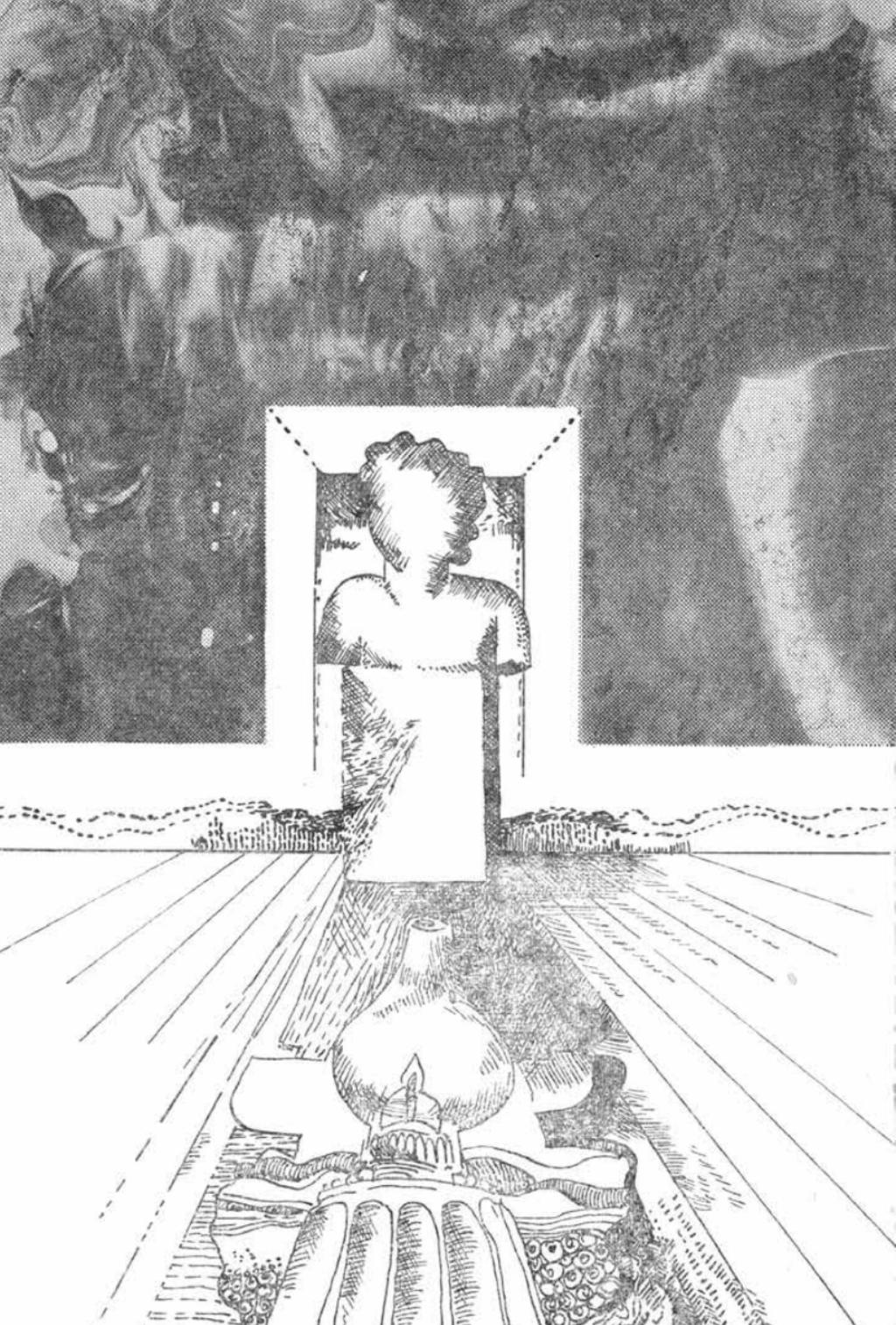
Érzem a számban a dobogás ízét,
tüdőmben őrzöm a leheleted.

Lobogó szíved szabadon száll s hogy
vissza ne jöjj, már nem teheted.

Átkokat oldó tavaszos hévvel
messzire úzted a fellegeket.
Szerető szárnyad magasan száll s hogy
vissza ne jöjj, már nem teheted.

Nem tudom, érzed-e bennem a sorsod,
látod-e bennem az emberedet...
Szeretőd bölcsen, szelíden vár s hogy
vissza ne jöjj, már nem teheted.

Műfordítások

LUBOMÍR FELDEK

Versek

1

Már ötödik éve együtt élünk
azaz hogy hatodik
hisz olyanok vagyunk mind a ketten
hogy ujjunkon számoljuk azt is
hány évesek vagyunk
és ez úgy tetszik nekem rajtad neked rajtam
hogy akkor is tesszük ezt ha nem muszáj

És akkor ez költemény
mint az emlék és jóslat mindenkorai azonosulása

Mert a költészet
ahogy a szerelem is
azt jelenti kétszer élni

2

Mindenki jobban tud valamit tőlünk
de senki nem tud jobban téged mint én
s mint te engem

Olykor azt mondom
– Én a föld vagyok te a hold –
– Ha te föld vagy én a nap –
mondod ilyenkor

De állandóan tudjuk
hogy sose tudjuk meg
melyikünk több a másiknak

És ezt mind a ketten szívesen magunkra
vállaljuk
vagy szívesen meghagyjuk a másiknak
és egyikünk se téved

3

Hol gondolsz hol nem gondolsz
másik férfira is

Benned járok
mint lámpagyújtogató
ki hol reggel hol este járja az utcát

Hol felidézem hol elfelejtem
benned mindenket

4

Van láb melyet el nem kerül A halál
A tiéd előttem vagy az enyém előtted
egyszerre mindkettő ekkor is akkor is Dús fénye előtt
nem rejtőzünk el Szádba
nem veszel és én se téged
csak gyermekinkkel akikkel bírlak
takaródzunk be mint nagy virágok széllel

A halál mint költő
nem veszít ha hallgat

Van láb melyet el nem kerül A halál
szerelmem
Nincs ami elől el kéne rejtőznünk

Az alkony

„Bús vagyok,
akár a néma őszi kert.”
Megkapott,
amint apám e sorra lelt.

S délután,
az ihlető nap alkonyán
mért csupán
a csöndbe szötte téteván?

Költemény-
szilánk e sor vagy árva láz?
Tört remény,
miből fogant e vers-varázs?

Nincs anyánk.
Kifárad így a pusztai kert.
Esti láng
szívünkben árva húrra lelt.

Szól a húr.
Az alkony ősi lázban ég.
Szomorún.
Apám, fiad is árva rég.

Ittatok egykor

Régi barátok, jaj, hogy ittatok!
S köztetek olykor én is, bor-vitézek!
Ifjúság ura várából kinézett:
„Igyatok bőven!” – vígan bíztatott.

Engem a várúrnő is izgatott,
tűz-szeme góggel nézett s megigézett.
Azóta ő a mérték s ő a végzet,
sohase láttam fénylebb csillagot!

Nélküle élek búval fölmálházva,
miatta sorsom tiszta szenvédés,
megbabonázott józan s részeg lázban.

Bánatom így hát minden bornál több lett
s keserű vágyam kínja sem kevés!
Ittatok egykor bőven, s én még többet!

A portenger dala

Ha egymagád rovod, sivár az út pora
akárhol is,
oázisért eseng a puszta vándora,
ha bátor is.

A koldus-árváság kopár portengerét
a bűn-szülők
hadát homokszemekben számolgatja rég
egy bennszülött.

* * *

Honnét a dal
e száraz porban, isten tudja!
A dal, ha vall,
a lélek kútja.

Dicső hadak,
lenézitek s talán ölnétek is –
virít a dal
a por szívében is!

A költőhöz

Hogyan tudott betérni egy dalodba
e szörnyű Mély s Magas gigászi sodra,
mondд?
Csak úgy, miként a csókban összeforrva
a föld, az ég s a tenger ōs-tenorja
zsong.

MARKO DEKIĆ

Baranya, te drága!

Dimbes-dombos Baranya, te drága!
Dísz-öved a Duna jobbik ága.
Dísz-köntösöd gazdag mezők, rétek,
Gyönyörű vagy, de szívesen nézlek!

Fej-koszorúd tán a legszebb éked:
Erdők, szőlők díszítenek téged,
Sokác szívek leggyönyörűbb vágya.
Aki látott, nevedet is áldja!

Dimbes-dombos Baranya, te drága!
– Sokác fiúk, lányok boldogsága.
Tambura szól, hullámzik a kóló,
Talpuk alatt még a föld is forró!

Obsah

PRIVALENÝ

Kedy	7
Pravda nespi!	8
Malí králi	9
Veľká noc	10
Pretrhni uzdu!	11
Pochovávať – sadit!	13
Korunovanie	14
Privalený	15
Zachrániť	16
Moje piesne	17

ROVINA

Návšteva	20
Zatmenie Slnka	21
Neutajiteľná	22
Najvyšší čas	23
Naoko šteňa	24
Jeseň	26
Verše z Viharšarku	27
Blízki ste mi	30
Nové leto	31

PRÍLIV A ODLIV

- Sníval som 34
Sen 35
Nádej 37
Siroty lásky 38
Škoda kvitnút' 39
Rieš ak vieš 40
Pieseň 41
Jesenná pieseň o jari 42
Jarná pieseň 43
Lastovičky 44
Skvost 45
Zrkadlo Slnka 46
Spasiteľka 48
More 50
Srdce 51
Odkliať plameň 52
Čarovná trojica 53

SLOVO A ČIN

- Som a budem 56
Slovo a čin 58
Ako to vysvetliť? 59
Štvorlístok 60
Chlieb náš vezdajší 61
Brehy a mosty 63
Doba pomôže 64
Povel doby 65
Štvorveršie 66

- Pantha rhei 67
Obed 68
Jazyk 69
Topoľ 70
Dvojica dvojíc 71
Stromy 72
Čas 73
Naraz 74
Polyfónia 75

BÁSNE PRE DETI

- Bezo snehu 78
Líška a kohút 80
Dyne 82
Hlúpy, kto ťa kúpi! 83
Uspávanka 84
Nové ráno 85
Dom a strom 86
Húsatká 87
Vianočný darček 88
Fialôčka, fiala 89

PREKLADY

Arpád Tóth

Pozri na nás, Endre Ady! (Nézz ránk, Ady Endre!) 92

Josip Gujaš-Džuretin

Výzva k našim básnikom 94

Marko Dekić

Večné spomínanie... (Vječnaja pamjat...) 96

Gyula Urban

Na pamiatku Tichomíra Vujičića

(Vujicsics Tihamér emlékére) 99

Mihály Filadelfi

Pátram po dvore slov (A szavak udvarát kutatom) 100

Áchim 102

Ferenc Baranyi

„Csűrdöngölő” z Csévharasztu

(Csévharaszti csűrdöngölő) 104

Čo bude? (Akkor?) 105

Ancikrist (Antikrisztus) 106

FEKETE CSILLAGOK

Fekete csillagok 109

Egyedül maradtam 110

Csokonaira 111

A tenger 112

Most már nem lehet 114

Életben marad 115

Jogerős szemfedő 116

A kispolgárokhoz 117

Véletlen 118

Gyümölcsfa	119
Melyik melyik?!	120
Ingó-bingó	121
Rondó	122

BOLYGÓ FÉNY

Földön innen	125
Bolygó fény	126
Fogjunk össze	128
Lombtalanul	129
Az elmaradt mosoly	130

KÉKKÉ MAGASODNI

Ha rab az igazság	133
Paraziták	134
Van aki megvéd	135
Kékké magasodni	136
Szóljatok hát!	138
Ady-Hajó	140
Cél	141
Felszabadulás	142

MŰFORDÍTÁSOK

<i>Lubomír Feldek</i>	
Versek (Básne)	145

Viliam Turčány

Az alkony (Súmrak) 148

Ittatok egykor (Píjali strašne) 149

A portenger dala (Pieseň púšte) 150

A költőhöz (K básnikovi) 151

Marko Dekić

Baranya, te drága! (Oj, Baranjo!) 152

Tankönyvkiadó Vállalat

A kiadásért felelős: Petró András igazgató

81-4045-Szegedi Nyomda

Felelős vezető: Dobó József igazgató

Raktári szám: 32 113

Felelős szerkesztő: Gyivicsán Anna

Műszaki vezető: Lojd Lajos

Grafikai szerkesztő: Nagyisták Mária

Műszaki szerkesztő: Orlai Márton

A kézirat nyomdába érkezett: 1980. szeptember

Megjelent: 1981. november

Példányszám: 1500

Terjedelem: 10,25 (A/5) ív

Készült: monószedésről, íves magasnyomással, az MSZ 5601-59
és az MSZ 5602-55 szabvány szerint.